

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016293995

Дата перевірки:
31.05.2024 07:32:12 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
01.06.2024 07:37:10 EEST

ID користувача:
100011301

Назва документа: Норенко

Кількість сторінок: 19 Кількість слів: 4358 Кількість символів: 34262 Розмір файлу: 51.95 KB ID файлу: 1016088488

18.7% Схожість

Найбільша схожість: 15.2% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1004245791)

10.1% Джерела з Інтернету 164 Сторінка 21

15.2% Джерела з Бібліотеки 2 Сторінка 22

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

РОЗДІЛ 1

АЛКОГОЛІЗМ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

1.1. Алкоголізм як соціальна проблема

Алкоголізм прийнято розглядати як **пристрасть до алкоголю, при якій** **виникають виражені психічні розлади, змінюються взаємовідносини** в колективі і сім'ї, спричиняється шкода суспільним і особистим інтересам людей.

Пияцтво - антисуспільна форма поведінки, яка проявляється переважно в частому і надмірному вживанні алкоголю, є передумовою хвороби, підґрунтям, на якому розвивається алкоголізм.

Пияцтво та алкоголізм мають свою давню історію. Про їх негативні властивості люди дізналися не менш ніж за 8000 років до нашої ери. Поява керамічного посуду епохи енеоліту дала можливість виготовлення алкогольних напоїв з меду, плодкових соків і дикого винограду. Алкогольні напої застосовувалися під час релігійних церемоній, їх вживання входило в обов'язок гостинності. Згадаємо "священні" пиятики в древніх греків, у німців, кельтів. Свята на честь бога Бахуса у римлян відомі як повальне пияцтво, що супроводжувалося "вакханалією". Мудреці в усі часи неодноразово вказували на цю соціальну ваду.

За часів Середньовіччя в Західній Європі також навчилися одержувати міцні спиртні напої шляхом перегонки вина та інших цукристих рідин, що бродять. Згідно з легендою, вперше цю операцію проробив італійський чернець-алхімік Валентіус. Спробувавши отриманий продукт і відчувши стан сильного алкогольного сп'яніння, алхімік заявив, що він відкрив чудодійний еліксир, який робить старця молодим, стомленого бадьорим, сумного веселим [24, 32].

Алкоголь належить до отрут, які згубно діють на все живе. Він отрує не лише організм людини, яка вживає алкоголь, але й становить велику небезпеку для її потомства.

Алкоголізм – це патологічний потяг до спиртного і послідує

соціально -моральна деградація особистості.

Алкоголізм – хвороба, що характеризується патологічною залежністю від спиртного з поступовою соціально -моральною деградацією особистості.

Алкоголізм - захворювання, що розвивається внаслідок тривалого зловживання спиртними (алкогольними) напоями.

Алкоголік (*алкоголичка*) - особа, яка хворіє на алкоголізм.

Проблема алкоголізму стала особливо актуальна для нашої країни, коли у зв'язку з політичними й економічними реформами кількість хворих цією недугою різко зросло [6, 18].

Пияцтво – це непомірне вживання алкоголю, яке поруч з небезпекною здоров'ю особистості порушує її соціальну адаптацію.

Стадії алкоголізму – сунені тяжкості алкогольного страждання.

Про згубну дію алкоголю на здоров'я майбутніх дітей було відомо ще в давнину. Скажімо, у міфах Стародавньої Греції зазначалося, що богиня Юнона народила від сп'янілого Юпітера кульгавого Вулкана. Сп'яніння у давніх греків вважалося соромом [23].

Міцні алкогольні напої швидко поширилися по всьому світу, насамперед за рахунок постійного зростання промислового виробництва алкоголю з дешевої сировини (картоплі, відходів цукрового виробництва і т. п.). Алкоголь настільки швидко увійшов у побут, що практично жоден художник чи поет не обходив цю тему. Сцени пияцтва зображені на давніх картинах голландських, італійських, іспанських і німецьких художників. Злу силу алкоголізму розуміло багато передових людей свого часу. Відомий релігійний реформатор тих часів Мартін Лютер писав: «Кожна країна повинна мати свого диявола, наш німецький диявол-добра бочка вина».

За офіційними даними за рік один житель України випиває 12-13 літрів абсолютного алкоголю, а за неофіційними 20 літрів на душу населення. А для шкоди здоров'ю достатньо і 8 літрів. Якщо перерахувати, то виходить, що за рік (48 тижнів) кожен житель України вживає 400 грам алкоголю на тиждень [30].

Також в Україні, за словами голови, нині фіксуються близько 25 -30% випадків дитячої патології новонароджених, і причиною тому найчастіше

являється вживання алкоголю батьками [25].

В Україні показник вживання алкогольних напоїв складає близько 12 л на 1 людину в рік [29].

Асистент кафедри психіатрії Національної медичної академії післядипломної освіти ім. Шупика Станіслав Костюченко повідомив, що в Україні ситуація відносно поширення і наслідків вживання алкоголю відрізняється від країн Європи і США.

Зокрема, в нашій країні у людей більше поширені психічні розлади, викликані вживанням алкоголю, а крім того, дуже негативним є те, що вживання алкоголю поширене серед чоловіків середнього віку, які працюють і мають сім'ї і дітей, або збираються мати дітей. Це при тому, що в розвинених країнах вважається, що алкоголізм – це проблема населення молодого або похилого віків.

В Україні 30% чоловіків у віковій групі від 25 до 50 років залежні від алкоголю. Ще одна особливість – це низький відсоток звернень до медиків відносно лікування алкогелезалежності [29].

Смертність серед немовлят, батьки яких є алкогोलіками, у п'ять разів вища, ніж у благополучних родинах. 60 відсотків підлітків із різними формами психічної патології народилися від батьків, хворих на алкоголізм. Третина дітей з узалежнених від алкоголю сімей повторюють досвід батьків.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у 2014 році Україна стала абсолютним лідером серед сорока країн Європи за кількістю підлітків 11 —15 років, які регулярно вживають алкоголь [13, 11].

1.2. Причини та наслідки алкоголізації українського суспільства.

Початок ХХІ століття в Україні характеризується ускладненням і загостренням комплексу проблем, пов'язаних із споживанням алкогольних напоїв. Пияцтво в сучасному українському суспільстві набуло особливого хворобливого характеру майже за всіма показниками-рівнем споживання алкоголю, захворюваності, смертності на ґрунті зловживання спиртними напоями, прилученням до споживання алкоголю наймолодшої частини

населення та ін. Спостерігається все більше прилучення до алкоголю підлітків та жінок [24, 29].

Однією з найважливіших причин алкоголізму в Україні є те, що люди в Україні почуваються нікому не потрібними, це дає поштовх до п'янок. Людей скрізь відштовхують, куди б вони не прийшли по допомогу. Не реалізованість в особистому та професійному житті, проблеми на роботі або ж її відсутність, байдкування та лінощі – все це, на думку лікарів, зтягає людей до чарки [32].

Вживання алкоголю – явище масове, пов'язане з такими соціальними категоріями, як традиції і звичаї, з одного боку, та суспільна думка і мода, з іншого. Також вживання алкоголю пов'язано із психологічною особливістю особистості, відношенню до алкоголю як до «ліквіду», напою, що зігриває та інше. Вживання алкоголю у певні історичні часи приймало різні форми: релігійний, метод лікування, елемент людської «культури».

АЛКОГОЛЬ вживають, сподіваючись на приємний настрій, знизити психічну напругу, заглушити відчуття втомлюваності, морального незадоволення, піти від реальності з її нескінченними турботами і переживаннями. Одним здається, що алкоголь допомагає здолати психологічний бар'єр, встановити емоційні контакти, для інших, особливо неповнолітніх, він представляється засобом самоствердження, показником "мужності", "дорослості" [15].

Той факт, що серед питущих людей одні стають алкоголіками, а інші ні, пояснюють по-різному.

Фізіологічні причини. Фізіологи і біохіміки намагалися виявити розходження в хімічній дії алкоголю на непитущих і на осіб, що зловживають спиртним, особливо тих, хто страждає алкогольною залежністю. У давно питущих був знайдений ряд біохімічних зрушень, хоча не зовсім ясно, чи є вони чи наслідком причиною надлишкового споживання алкоголю. Показано, зокрема, що в деяких обличч з алкогольною залежністю розвиваються додаткові метаболічні механізми, що забезпечують набагато велику швидкість виведення спирту з організму, чим в обличч без алкогольної залежності, і відповідно кращу переносимість великих доз

алкоголю.

Причиною дискомфорту, що веде до споживання алкоголю, можуть бути фізіологічні зміни в організмі, обумовлені емоційним стресом. Однак наявні в даний час дані не підтверджують думки про первинну роль таких змін; проте не виключено, що розвиток алкогольної залежності все-таки **ПОВ'ЯЗАНО** з визначеними фізіологічними особливостями.

Генетичні причини. Відомо, що ризик розвитку алкоголізму в дітей, батьки яких страждають алкогольною залежністю, значно вище, ніж в іншій популяції, однак алкогольна залежність розвивається лише в 25% нащадків обох батьків-алкоголіків. Імовірність розвитку алкоголізму в дітей, обоє батьків яких страждають алкоголізмом, у 5 разів вище, ніж у дітей батьків-непитущих. Ці цифри показують, що генетичні фактори вносять вклад у розвиток алкогольної залежності, але не є її головною причиною. Не викликає сумнівів, що найбільше значення мають психологічні і соціальні фактори, а також фактори середовища; спадковість же є фоном, на якому вони діють.

Психологічні причини. Маються дані, що значна частина алкоголіків (майже 35 %) страждає одночасно іншими психічними порушеннями, проте **ТАКОГО** поняття, як "алкоголічна особистість", не існує.

Для сильно питущих людей, особливо для страждаючих алкогольною залежністю, характерні повторювані запої. Приводом для них бувають емоційні зриви і конфлікти з навколишніми. Одним з кардинальних ознак важкої алкогольної залежності є втрата контролю над кількістю випитого, але, як було неодноразово показано, тут відіграють роль не тільки фізіологічні, але і психологічні фактори. Установлено, що алкоголіки п'ють безалкогольні напої в більших, ніж здорові люди, кількостях, якщо упевнені, що ці напої містять спирт, і, навпаки, не знаючи, що напій містить спирт, **СПОЖИВАЮТЬ** його в такій же кількості, що і люди, що не страждають алкогольною залежністю.

Для алкоголіків характерно також заперечення того факту, що саме пияцтво служить причиною більшості їхніх нещасть. Багато хто вважають, що таке заперечення визначається особливостями особистості, у тім чи

іншому ступені властивим усім п'яницям. Однак дані останніх соціально - психологічних досліджень говорять про те, що небажання визнати цей факт може бути психологічною реакцією на негативне відношення навколишніх, які пов'язують пияцтво з рисами характеру. Показано, що при співчутливому (а не конфронтаційному) підході багато алкоголіків перестають заперечувати роль своєї пристрасті як основної причини життєвих труднощів [28].

Прогресуюче забуття альтернативних інтересів на користь вживання речовини, збільшення часу, необхідного для придбання, вживання або відновлення після її дії.

Продовження вживання речовини, не зважаючи на очевидні шкідливі наслідки, такі, як спричинення шкоди печінці внаслідок зловживання алкоголем, депресивний стан після періоду вживання речовини, зниження когнітивних функцій внаслідок вживання наркотиків [8, 230].

Алкогольна залежність формується поступово і визначається складними змінами, що відбуваються в організмі людини. Алкоголь швидко «засмоктує» людину. Заволодіння ним організму має чітко виражені фази.

А) Початкова фаза. Сп'яніння з провалами в пам'яті, «затемнення». Людина постійно думає про спиртне, їй здається, що випила недостатньо. Вона п'є «наперед», і в неї розвивається потяг до алкоголю. Однак вона ще зберігає усвідомлення своєї провини, уникає розмови про свій потяг до спиртного.

Б) Критична фаза. Втрата контролю над собою після першого ж ковтка горілки. Прагнення знайти виправдання своєму пияцтву, опір усім спробам запобігти бажанню випити. Людина звинувачує оточуючих у своїх невдачах. У неї починаються запої, її друзями стають випадкові любителі випити. Вона змушена лишити постійну роботу, втрачає інтерес до всього, що не стосується вина й горілки.

В) Хронічна фаза. Стійкість до вживання спиртного раптово знижується, навіть малі дози спиртного викликають той же ефект, що й великі порції у минулому. Щоденне похмілля. Відбувається деградація особистості. Людина п'є технічні рідини, одеколон тощо. В неї розвиваються безпідставні страхи, біла гарячка, інші психози.

Відносно явища алкоголізму соціального працівника, насамперед, має турбувати таке коло проблем:

- жіночий алкоголізм (зростання кількості жінок, хворих на алкоголізм; відносна швидкість, порівняно з чоловіками, темпів зростання алкогольної залежності й великі труднощі, пов'язані з лікуванням; причини жіночого алкоголізму: самотність, особиста невпорядкованість, схильність до імітації та індукції, прийняття чоловічих форм поведінки, клімактеричні розлади, сексуальні дисгармонії);

- дитячий і підлітковий алкоголізм, перші ознаки якого з'являються до 18 років (злоякісність плинну, що означає швидке прогресування основних симптомів, розвиток запійного пияцтва, похмілля великими дозами алкоголю, низька ефективність лікування, розпад соціальних і сімейних зв'язків, виникнення психозу; чинники, що сприяють алкоголізації: алкогольне оточення й пов'язані з ним стійкі алкогольні традиції; хитливі та епілептоїдні типи акцентуацій і психопатій як характерологічні особливості; властива віку схильність до імітації й об'єднання з однолітками, коли неформальна група стає головним регулятором поведінки; природженість алкогольних синдромів, коли немовлята відчують фізіологічну залежність від алкоголю в результаті вживання матір'ю спиртних напоїв під час вагітності);

- алкоголізм людей похилого віку, що виникає на основі відчуття своєї неповноцінності й непотрібності, розпаду сім'ї через смерть чоловіка, послаблення здоров'я, погіршення матеріального стану, зміни місця проживання, посилення ізоляції від дітей;

- сімейний алкоголізм, що є причиною сильних внутрішніх конфліктів у сім'ях, їх деградації й розпаду (проблема розлучень: погіршення харчування, що позначається на здоров'ї, передусім, дитини; явище співузалежності типу міжособистісних стосунків, коли все життя сім'ї зосереджене на алкоголі й стає згодом способом життя сім'ї; атмосфера непередбачуваності й двоїстих комунікацій, коли діти відчують постійне почуття провини і приймають на себе неадекватну відповідальність за долю сім'ї; високий рівень насильства як між старшими членами сім'ї, так і між

дітьми й стосовно них) [20, 171].

Зловживання алкоголем - вживання алкогольних напоїв у кількості або формах, які створюють загрозу для благополуччя самої людини або іншим людям.

Специфічна особливість алкоголіків – потреба в етиловому спирті, по мірі пияцтва вона змінюється. В залежності від її виразності розрізняють три стадії алкоголізму, які мають порядкові номери або різні назви. Перша стадія характеризується слабкою виразністю потреби; друга – середньою; третя – сильною. Фізіологічними супутниками потреби в етанолі є переносимість алкоголю (толерантність), втрата кількісного та ситуаційного самоконтролю, похмільний абстинентний синдром, забуття подій періоду сп'яніння, характер пияцтва, психози та інше. Потреба в алкоголі може з'являтися постійно (при значному потраплянні його концентрації до крові), періодично і після прийому якоїсь кількості спиртного.

Зловживання алкоголем призводить до народження фізично і розумово неповноцінних спадкоємців, що веде до погіршення генофонду нації. Зачаття в стані алкогольного сп'яніння навіть одного з партнерів призводить до патологічно відхиленням в розвитку, як внутрішньоутробного, так і після народження. В основному це епілептики, психопати, дебіли, аутисти. Навіть якщо дитина народжується фізично повноцінною, то жоден лікар не може гарантувати повного психологічного здоров'я дитини. Патології можуть проявлятися з часом, під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Так, будь-яке інфекційне захворювання, що вражає мозок і центральну нервову систему дитини можуть стати початком розвитку патології, закладеної в генах дитини з самого початку формування організму. До зовнішніх чинників відносяться різні соціальні стреси, що впливають на дитину. Так, це може бути соціальне відторгнення дитини ровесниками, нерозуміння батьків, сварки і стреси батьків, сімейні скандали, незадоволення батьків своїм положенням і життям. Так само величезний вплив на розвиток патологій нервової системи і мозку, що призводить до різних психічних захворювань, робить екологічна ситуація [29].

1.3. Молодіжний алкоголізм: специфіка, причини, наслідки

Дуже шкідливий вплив на стан здоров'я здійснює вживання наркотиків. А наркотик номер один для молоді – це алкоголь. Алкоголь належить до легальних наркотиків, тобто його вживання та купівля не переслідуються законом. Ставлення у суспільстві до його вживання навіть позитивне, тому можна свідчити про створення алкогольного культу, з усіма його атрибутами і традиціями. Певна частка суспільства створила алкогольного ідола, якому служить, підтримуючи алкогольні традиції.

Молодість – це час відкриття нових обривів, нових іспитів, це спроби освоєння нового досвіду і виявлення межі своїх можливостей. Для більшості з нас – це надзвичайно багата і надихаюча частина життя. Як сказав Аристотель: «Молодь постійно перебуває в стані, що нагадує сп'яніння, тому що молодість «упойтельна», а молодь – у процесі постійного росту і становлення».

Алкоголізм, що сформувався у підлітковому чи юному віці, медики трактують як ранній алкоголізм. Вважають, що у цьому віці клінічні прояви алкоголізму розвивають швидше і є більш небезпечними. Річ у тім, що в організмі дитини чи підлітка алкоголь найшвидше проникає у кров, печінку та мозок, і тоді як у дорослих він викликає лише втрату тверезості, то у дітей та підлітків алкоголь провокує структурні зміни у мозковій тканині. Через те, що центральна нервова система ще не повністю сформована, на неї дуже сильно впливає алкоголь, а якщо етанол завдав структурних пошкоджень мозку, то вони є незворотними і можуть викликати значні нервові розлади. Наслідки такого впливу більш ніж сумні – порушення остаточного диференціювання тканин, недорозвинення нейронів, непровідність нервових волокон і, як наслідок, втрата чутливості тих чи інших ділянок тіла тощо. Відтак усі ці симптоми призводять до поступової деградації особистості.

Алкоголь уражає майже всі органи молодого організму. Згідно зі статистикою, від п'яти до семи відсотків усіх дитячих отруєнь припадають на долю алкогольних інтоксикацій.

Основною психологічною мотивацією вживання алкоголю у ранньому

віці фахівці вважають бажання виглядати більш дорослим, адже їм можна більше, ніж дітям, бажання зняти астеничні прояви. Проте вживання спиртного у такому віці неминуче призведе до деградації особистості, і мотивація вже не має жодного значення [36].

Зловживання алкоголем у молоді включає в себе знайомство із дозами сп'яніння у віці до 16 років та більш-менш регулярне вживання спиртних напоїв без ознак залежності у більш дорослому віці [10, 22].

Але зловживання спиртним – не єдиний фактор розвитку хвороби (алкоголізму); лише 10% людей, що регулярно споживають спиртне, хворіють на алкоголізм. На жаль, реальне сп'яніння також є одним з факторів життя молоді. І часто, таке сп'яніння приводить до раптової і передчасної смерті [27, с. 43].

Згідно проведеного фахівцями Інституту соціальної та політичної психології АПН України аналізу наукових досліджень причин зловживання алкоголем серед молоді встановлено, що серед таких причин дослідники найчастіше називають:

- доступність алкоголю;
- фінансове неблагополуччя;
- невирішені побутові проблеми;
- соціальні проблеми і пов'язані з ними психологічні стани невизначеності, депресії;
- вплив соціального оточення, зокрема друзів;
- низький соціальний і освітній статус.

Крім того, серед причин, що провокують поширення пияцтва серед молоді, називаються наступні:

- аномія суспільства, під якою розуміють такий його стан, при якому немає чіткої регуляції поведінки індивідів, існує моральний вакуум, попередні старі норми і цінності вже не відповідають новим відносинам, а нові ще не склалися;
- моральна спустошеність людей, розчарованість у собі та навколишньому світі.

Неодноразово відмічається, що переважна більшість споживачів алкогольних напоїв в подальшому переходять на більш сильні речовини -

наркотики [16, 16].

Причини першої спроби алкоголю різноманітні. Але простежуються їх характерні зміни залежно від віку. До 11 років перше знайомство з алкоголем відбувається або випадково, або його дають «для апетиту», «лікують» вином, або ж дитина сама з цікавості пробує спиртне. У старшому віці це частіше трапляється з традиційного приводу: «свято», «сімейне торжество», «гості» і т.д. І хоча це відбувається за згодою батьків, у колі родини, все ж і таке прилучення дітей до вина небезпечне. Адже варто раз доторкнутися до спиртного, як уже знімається психологічний бар'єр – і підліток вважає, що він уже має право випити з товаришами або навіть сам, якщо з'явиться така можливість. Недарма кажуть в народі: «Ріки починаються зі струмочка, а пияцтво – з чарочки».

Загалом мотиви першої спроби алкоголю такі:

- бажання потрапити до певного кола однолітків, де споживання спиртного є звичайним явищем;
- бажання здаватися дорослішим;
- переконаність у тому, що це модно і «круто»;
- з метою розслабитися, позбутись відчуття сором'язливості;
- з метою розвеселитися;
- задля спілкування;
- через тиск оточення;
- задля солідарності з компанією;
- для «анестезії» від образи, горя або фізичного болю.

Головна небезпека першої спроби алкоголю для незрілої особистості полягає в тому, що відчувши потяг до спиртного, підліток з біологічною схильністю до алкоголізму стає алкоголіком практично відразу, навіть не встигнувши зрозуміти, що з ним сталося [27, 43].

ВООЗ виділяє на основі системного підходу такі проблеми, пов'язані із вживанням алкоголю:

1) проблеми осіб, що мають алкогольну залежність: короткочасні функціональні розлади та втрата самоконтролю; агресивність, нещасні випадки; адміністративна відповідальність за перебування у нетверезому стані в суспільних місцях, отруєння алкоголем. Наслідками довготривалого

непомірного вживання алкоголю є розвиток цирозу печінки, раку та серцево-судинних захворювань, недостатність харчування, втрата самоконтролю, працездатності, розвиток алкоголізму та алкогольних психозів, передчасна смерть та самогубство;

2) *проблеми сім'ї*: конфлікти в сім'ї, невиконання подружніх, батьківських та материнських обов'язків; втрата поваги, матеріальні труднощі; внутріутробне враження плоду; неправильне виховання та юнацький алкоголізм серед дітей алкоголіків, злочинність;

3) *проблеми суспільства*: порушення суспільного порядку; дорожньо-транспортні пригоди; нещасні випадки, зниження продуктивності праці та прогули; економічні витрати, пов'язані з лікуванням та допомогою через непрацездатність, з охороною правопорядку.

Особливість пияцтва та алкоголізму як аддиктивної поведінки в тому, що ці явища виступають каталізатором, що спричиняє прояв інших видів соціальних відхилень: злочинності, адміністративних порушень, соціального паразитизму, самогубств, аморальної поведінки. Певна частина злочинів відбувається з метою отримання засобів для одержання спиртних напоїв. З іншого боку, особи, які знаходяться у стані сп'яніння, нерідко самі стають жертвами злочинів. Аморальна поведінка, пов'язана з антисуспільними вчинками людей, які втрачають людську гідність, є незмінним супутником сп'яніння та захворювання на алкоголізм [22, 65-66].

Девіантна поведінка має складну природу, обумовлену найрізноманітнішими чинниками, що перебувають в складній взаємодії та взаємовпливі.

Фактори ризику девіантної поведінки дітей та молоді:

- **соціально-економічні**: зниження життєвого рівня населення, майнове розшарування суспільства, обмеження можливостей соціально схвалених способів заробітку, безробіття, доступність алкоголю та тютюну.
- **соціально-педагогічні**: криза інституту сім'ї, зростання кількості сімей з конфліктними та асоціальним стилем виховання, проблеми пов'язані з навчанням, конфлікти з учителями, слабка

система позашкільної зайнятості підлітків.

- **соціально-культурні:** зниження морально -етичного рівня населення, порушення кримінальної субкультури, руйнація духовних цінностей, наростання неформальних молодіжних об'єднань, у яких домінує культ сили, пропаганда ЗМІ західних стереотипів поведінки.
- **психологічні:** акцентуація характеру, реакція емансипації, реакція групування, потяг до самоствердження, задоволення почуттів, цікавості; бажання виглядати дорослим, інфантилізм, підвищений рівень тривожності.
- **біологічні:** порушення роботи ферментативної та гормональної систем організму; уродженні психопатії; наслідки спадковості; **ВПЛИВ природного середовища [9, 2].**

Боротьба з алкоголізмом – найбільша соціальна і медична проблема будь-якої держави. Шкода алкоголю доведена. Навіть малі дози його можуть стати причиною великих прикрощів або нещастя: травм, автокатастроф, позбавлення працездатності, розпаду сімей, втрати духовних потреб і вольових меж людиною.

Людина, яка вживає алкоголь систематично, ризикує стати алкоголіком, тобто потрапити у психічну та фізичну алкогольну залежність. Залежність тим важча, чим раніше людина починає пити.

У формуванні алкогольної залежності вирішальну роль відіграють такі фактори:

- **соціальні** (культурний та матеріальний рівень життя, стреси, інформаційні перевантаження, урбанізація);
- **біологічні** (спадкова схильність; до 30% дітей, чії батьки зловживали спиртним, можуть стати потенційними алкоголіками);
- **психологічні** (психоемоційні особливості особистості, здатність до соціальної адаптації та протистояння стресам) [27, 44].

Алкоголь схожий на інші наркотики. Він викликає психічну й фізичну залежність та зміну психічного стану людини – навколишній світ сприймається спотворено і неадекватно. При постійному вживанні алкоголь руйнує особистість. Алкоголь, так як наркотики, викликає фізичну

залежність, психічну залежність, а також споживання алкоголю несеї за собою низку шкідливих наслідків, серед них:

Фізичні: симптоми похмілля, головний біль, нудота, тимчасове притуплення пізнавальних здібностей, пронос, короткострокова або тривала втрата пам'яті; нещасні випадки, що призводять до травми; отруєння; негативний вплив на репродуктивну функцію; негативний вплив на центральну нервову систему; зміни функцій клітин печінки; порушення вуглеводного обміну; негативний вплив на серцево-судинну систему.

Психологічні: зміни настрою; неадекватна поведінка; імпульсивна поведінка; апатія, депресія; розв'язаність; цинічність; емоційна холодність; брутальність; агресивність.

Соціальні: втрата працездатності, зниження рівня успішності в школі, прогули; підвищена конфліктність з родичами; соціальна, а в крайніх випадках – і антисоціальна поведінка [24, 44].

Ступінь зловживання оцінюють за спеціальними показниками – по частоті вживання та кількості вживання алкоголю, а також по виникаючим внаслідок цього соціально-психологічним проблемам.

Рання алкоголізація є однією з форм порушення поведінки у підлітків – зазвичай вона йде поруч із відхиленням від навчання та праці, з делінквентністю, уходами з дому, а інколи й зі зловживанням з іншими дурманячими речовинами [10, 123].

Однією з найважливіших причин алкоголізму в Україні є це те, що люди в Україні почуваються нікому не потрібними, це дає поштовх до п'янок. Людей скрізь відштовхують, куди б вони не прийшли по допомогу. Не реалізованість в особистому та професійному житті, проблеми на роботі або ж її відсутність, байдкування та лінощі – все це, на думку лікарів, зтягує людей до чарки [32].

Експерти основною причиною поширення пияцтва серед неповнолітніх та молоді вважають руйнування інституту родини, духовну спустошеність взаємин батьків та дітей; вплив реклами, що пропагує стиль життя, пов'язаний із вживанням алкоголю та наркотиків; невміння підлітка справлятися зі стресом; брак чітких світоглядних орієнтирів, означений як «відсутність ідеології»; викривлені цінності [16, 17].

Отже, проблема подолання пияцтва і алкоголізму є досить актуальною, вона включає економічний, соціальний, культурний, психологічний, демографічний, юридичний і медичний аспекти. Тільки з урахуванням всіх цих факторів можливе її позитивне рішення.

Висновки до першого розділу

Алкогольна залежність – це особливо небезпечна хвороба, добровільне чи примусове поширення якої має ланцюговий характер. Алкоголізм охопив усі регіони України і призводить до значних соціально-економічних та морально-психологічних збитків суспільства, занепаду його духовного і фізичного здоров'я, що вже нині прямо загрожує генфондові нації. Пияцтво і алкоголізм набули таких загрозливих вимірів, що можуть і мають розглядатися як проблема національної безпеки. Попри певних зусиль уряду України, означена проблема далека від вирішення. Відтак, українське суспільство не має права відвертатися від хворих на алкоголізм людей, особливо за умов дедалі гострішої демографічної кризи.

Алкоголізм – це патологічний потяг до спиртного і послідуєча соціально-моральна деградація особистості. Алкоголізм займає одне із провідних місць серед причин передчасної смертності населення України. За даними Міністерства охорони здоров'я України в нашій країні загальна кількість осіб, які зловживають спиртними напоями, становить понад 650 тисяч чол. Близько 85 % із них – це особи у віці від 25 до 55 років.

На сьогоднішній день в Україні проблема алкоголізації підлітків набуває масштабного значення, у молоді через не доглянутість у дитячі роки з боку батьків, педагогів та суспільства в цілому виникають відхилення у поведінці, що виливається в зростання молодіжного алкоголізму.

Основними чинниками, які каталізують алкоголізм є: вплив різних субкультур; доступність психотропних, токсичних та алкогольних речовин; середовище, яке нейтрально відноситься до споживання підлітками алкоголю; соціально-психологічні фактори.

Отже, головним завданням держави та батьків, вчителів, соціальних працівників, психологів є зменшення алкоголізації в молодіжному

середовищі.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ІЗ ЗАЛЕЖНОЮ ТА СХИЛЬНОЮ ДО АЛКОГОЛІЗМУ МОЛОДІЮ

2.1. Соціальні служби, що працюють у сфері розв'язання проблеми алкоголезалежності серед молоді

Законодавство України включає низку законів, підзаконних актів, нормативів і регламентацій, спрямованих на зменшення шкоди від вживання алкоголю та інших речовин, які викликають залежність.

Так, статтею 32 Основ законодавства України про охорону здоров'я проголошено, що в Україні проводиться державна політика обмеження вживання алкогольних напоїв. З метою її реалізації і з урахуванням міжнародних підходів до організації діяльності, спрямованої на зменшення шкоди від вживання алкоголю, в Україні в основному використовуються такі засоби правового регулювання, як обмеження реклами алкогольних напоїв, заборона їх продажу в непристосованих місцях та продажу неповнолітнім, зменшення економічної доступності цих товарів за допомогою механізмів оподаткування.

Порядок продажу алкогольних напоїв визначає прийнятий 1995 р. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного, плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» з внесеними до нього змінами впродовж 1996-2003 рр.[1] Прийняті на базі цих законів чинні Правила роздрібної торгівлі алкогольними напоями забороняють роздрібну торгівлю:

спиртом етиловим, спиртом етиловим питним, коньячним і плодовим; алкогольними напоями з рук та в непристосованих для цього приміщеннях, на території дошкільних, навчальних і лікувальних закладів та прилеглих територіях, у місцях проведення спортивних змагань, гуртожитках та прилеглих територіях, в інших місцях, визначених місцевими радами;

громадянам, які не досягли 18-річного віку;

працівникам господарюючого суб'єкта, яким не виповнилося 18 років [19, 47].

Тому сьогодні перед владою стоїть надзвичайно складне завдання – зваживши усі «за» та «проти», прийняти рішення, яке би дозволило врівноважити інтереси усіх зацікавлених сторін, бо потреба серйозного і, водночас, компромісного регулювання цього ринку назріла. Якщо ж злагодженої співпраці не буде, алкогольної проблеми загалом, у черговий раз відкладеться «у довій ящик» нездійснених намірів.

Соціальні служби в Україні частіше за все є державними установами. Але наряду з такими службами функціонують і численні громадські (недержавні) організації які спрямовують свою діяльність на вирішення широкого колу соціальних проблем. Всі ці заклади соціальної роботи тісно пов'язані між собою, мають спільні цілі, завдання, інтереси і взаємодіючи допомагають один одному [21, 146-206].

Установи і організації в яких здійснюється соціальна робота найчастіше прийнято називати *соціальними службами*.

Варто зазначити, що система спеціалізованих служб соціальної сфери в Україні формується на чотирьох рівнях:

1. державному;
2. регіональному;
3. місцевому;
4. недержавному.

Державні, регіональні, місцеві заклади та установи, відповідно, виконують завдання щодо організації та впровадження соціального забезпечення та обслуговування, які визначаються саме їхньою специфікою і знаходять своє відображення у нормативно-правових документах.

В свою чергу, *недержавні соціальні служби* – це ті заклади, що створюються благодійними, громадськими та релігійними організаціями, а також приватними особами і також покликані сприяти вирішенню соціальних проблем суспільства [7, 254, 252].

Яскравим прикладом державного закладу по роботі із алкозалежною молоддю в м. Полтава та Полтавській області є діяльність Полтавського обласного наркологічного диспансеру.

Основні завдання діяльності Полтавського обласного наркологічного диспансеру:

- здійснення диспансерного спостереження за пацієнтами наркологічного профілю;
- амбулаторне лікування наркологічно хворих;
- підготовка аналітичної інформації з питань наркології Управлінню охорони здоров'я обласної державної адміністрації;
- підготовка статистичної інформації про наркологічну захворюваність населення міста;
- проведення медичних оглядів громадян на предмет наявності або відсутності алкогольного сп'яніння або оп'яніння, викликаного іншими психоактивними речовинами;
- проведення лабораторних досліджень для кількісного та якісного визначення алкоголю у біологічному середовищі організму;
- клінічна лабораторна діагностика;
- проведення профілактичних наркологічних оглядів молоді;
- проведення обов'язкових профілактичних наркологічних оглядів згідно постанови Кабінету Міністрів України [4, 39].

22	http://www.health.gov.ua/health.nsf/b273bf173900f702c12565fb002ce0c0/65a75f305f22b56dc22569fb0037d358?OpenDocument	4 джерела	0.32%
23	http://8ref.com/14/referat_141510.html	21 джерело	0.28%
24	https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/konferentsii/2020/1/3.pdf	2 джерела	0.25%
25	http://ep3.nuwm.edu.ua/454	3 джерела	0.23%
26	http://psychologdcpp.in.ua/psychology/files/file18.doc	6 джерел	0.21%
27	https://xreferat.com/71/5121-1-soc-al-no-pedagog-chna-d-yal-n-st-po-poperedzhennyu-toksikoman-ta-alkogol-zmu-u-d-teiy-ta-p...		0.21%
28	http://www.yurlib.ru/book_251_chapter_27_Rozd%1%96I_VII_ZLOCHINI_U_SFER%0%86_GOSPODARSKO%0%87_D%0%86JAL...		0.18%
29	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/58400/1/%d0%a1%d0%b8%d0%b4%d0%be%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%	2 джерела	0.18%

Джерела з Бібліотеки | 2

1	Студентська робота ID файлу: 1004245791 Навчальний заклад: Open International University of Hup	2 Джерело	15.2%
---	--	-----------	-------